

ersehen ist, bilden die Käfer und unter ihnen vor allem die Laufkäfer *Carabidae*, die grosse Mehrzahl der erbeuteten Tiere und zwar ähnlich auf den verschiedenen Beobachtungsplätzen (die Käfer in allem 67 %, von ihnen die *Carabidae* 55 %). Als zweitgrösste Gruppe erwiesen sich die Hautflügler *Hymenoptera* (26 % und von ihnen an erster Stelle die Hummeln *Bombus*, 18 %). Andere Tiergruppen scheinen m.od.m. zufällig vorzukommen, am regelmässigsten etwa Geradflügler *Orthoptera* 5 %, von Wirbeltieren ein Befund.

Zum schluss wird darauf aufmerksam gemacht, dass von den untersuchten Beutetieren ein auffallend grosser Teil, die *Carabiden* (besonders die grossen Arten) und die Hummeln als ökonomisch nützlich zu betrachten sind (1. S. 160 & 249) wogegen schädliche Arten in nur kleiner Zahl vorkommen.

Kirjallisuutta: 1) IVAR HORTLINGIN kirjoitus Finsk Tidskriftissä 1927, H. 7 ja Ur fåglarnas värld, II. — 2) K. E. KIVIRIKKO, Suomen linnut, I 1927. — 3) E. QVARNSTRÖM, Huru uppför sig vanliga törnskatan *Lanius collurio* hos oss? Ornis Fennica 1927, N:o 4. — 4) THORSTEN RENVALLIN kirjoitus Finsk Tidskriftissä 1927, H. V—VI. — 5) G. RÖRIG, Tierwelt und Landwirtschaft 1906. — 6) UUNIO SAALAS, Suomen metsien tärkeimmät tuohyönteiset ja niiden torjuminen 1924. — 7) H. J. SCHULMAN, Till frågan om törnskatans *Lanius collurio* L., rovdjursnatur. Ornis Fennica 1928, N:o 2.

En ny geografisk ras av gråhakedopping: *Podiceps griseigena schiøleri?*

Av dr IVAR HORTLING.

Sommaren 1926 tillskrev mig dr. E. LEHN SCHIØLER och anhöll om material av skinn o. äggmått av finska häckfåglar av *Podiceps griseigena* (Bodd.) för att jämföra med dankst material. Med bistånd av ornitologvänner i Finland kunde jag även tillsända dr. Schiøler det önskade materialet. Till följd av dr. Schiølers iråkade sjukdom blev det som jag tror inte utnyttjat. Då dr Schiøler hade lagt märke till att häckfåglar i Danmark och här uppe företedde vissa olikheter, anser jag det vara skäl att publicera vad som nu står mig till buds, d. v. s. äggmått o. vikt samt några uppgifter om näbb- o. vingmått hämtade dels ur litteraturen, dels vunna genom nya mätningar. Förutom till de finska meddelarna står jag i tacksamhetsskuld till viceinspektör R. Hørring, Köpenhamn, som med stor älskvardhet lämnat mig uppgifter från Danmark.

Finska ägg: Enligt Ernst Wasenius' mätningar: Medeltal (mm, mg) av 58 ägg i 13 kullar: 52.6×34.2 : 3196, max. 58.9×35.6 resp. 56.6×37.7 , min. 46.3×32 . — Enligt V. Pousar: Medeltal av 4 ägg i en kull 51.13×34.58 : 3230. — Enligt J. A. Sandman (Meddel. Soc. F. & Fl. 15, s. 261, jfr. Naumann XII s. 83): Medeltal av 29 ägg i 6 kullar 53.5×35.2 , max. 56×36.5 , min. 50.6×33.7 . — Medeltal av 21 ägg i 6 kullar i min samling: 52.8×35.1 , max. 55.7×35.2 resp. 54.8×37.2 , min. 49.5×35.3 resp. 54.5×33.7 . — Enligt E. Merikallio: Medeltal av 18 ägg i 6 kullar 52.7×34.7 , max. 58×35.9 resp. 57.9×36 , min. 47.8×34.5 resp. 48.3×33.8 . Enligt Edv. Granberg: 33 ägg i 10 kullar, medelt. 53.2×35.1 , max. 57.4×35.1 resp. 54.3×37.3 , min. 47.8×33.7 resp. 48×32.5 . *Danska ägg:* Enligt R. Hørrings mätningar: Medeltal av 33 ägg i 8 kullar 49.76×33.8 : 2834.7, max. 53.1×34.6 : 3110 resp. 48.9×37 : 3590 (vikten exceptionellt hög hos detta ägg, av alla 33 ägg väga 21 under 3000 mg).

Ungern: (en kull 4 ägg, enl. Pousar): Medeltal 51.15×33.28 : 2820.

Mark Brandenburg: (en kull 5 ägg, enl. Pousar): Medeltal 50×33.88 : 3028.

Mellaneuropa: Enligt Friderich, Naturgeschichte s. 805 (uppenbarligen mellaneuropeiska ägg): Medeltal av 38 ägg 49.2×34 : 2950 max. 55.1×35.8 , min. 44.5×31.5 .

Brandenburg: (Rüdiger, enl. medd. av Pousar): Medeltal 51.75×33 , max. 57.2×35 , min. 47.3×31 .

Enligt Rey (Die Eier der Vög. Mitteleur. s. 608) 25 ägg: Medeltal 49.72×34.07 , max. 57×35.5 , min. 46.7×33.8 och 49.5×32.3 . Medelvikten 2813 mg (2430–3370).

Det medeltal, som finnes angivet hos Hartert: (Vög. Pal. F. s. 1449) omfattar 100 ägg, bland dem Sandmans 29, och dock utgör det endast 50.65×33.99 ; max. 57×35.5 och 55.4×36.5 , min. 46.7×33.8 och 50×30 . Samma medeltal återgives i A. Practical Handbook II, II s. 458.

Vad som i ovanstående material faller i ögonen är att finska ägg i medeltal äro betydligt större o. tyngre än mellaneuropeiska:

<i>finska ägg:</i>	längd	51.13 — 53.5;	tjocklek	34.2 — 35.1;	vikt	3196 — 3230
<i>danska:</i>	„	49.76 ;	„	33.8 ;	„	2835
<i>ungerska:</i>	„	51.15 ;	„	33.28 ;	„	2820
<i>mellaneuropeiska:</i>	„	49.2 — 51.75;	„	33 — 34.07;	„	2813 — 3028
(enligt Naumann)	„	44—48 ;	„	30—34 ;		

Taget man i betraktande att medeltalet 51.13 hänför sig till endast 4 ägg i Pousars samling, så blir skillnaden än mer påfallande.

Även maximitalet längd 58.9 är finskt (medan de övriga uppvisa max. 53.1—57.2), likaså bredden 37.7 mm. (Den danska maximitvikten 3590 förefaller ovanligt hög med hänsyn till att sagda ägg mäter 48.9 × 37).

De danska kullarna äro lagda 2.V—31.V, de finska i juni och juli (en kull 28. V 87, 4 ägg).

Beträffande vinglängden hava nordiska fåglar enligt Jägerskiöld-Kolthoff (Nordens Fåglar s. 419) 166—184 mm. Av mig uppmätta i Zool. Muséets samlingar: 6 ♂ vinge 175—180 mm; 4 ♀ vinge 174—178 mm; sannolika 3 ♂ 180—190 mm, 1 ♀ 167 mm.

Fyra danska häckfåglar hava enligt Hørring vinge ♂ 170—173, ♀ 159 mm. Enligt Floericke (Vogelbuch s. 463) är vingen 170—180. — Enligt Naumann XII (s. 79) 165—177.5, enligt A Practical Handbook l. c. ♂ 160—180 (1 ex. 190), ♀ 155—176, enligt Friderich (l. c.) 175, enligt Reichenow (Vögel I s. 91) 170. Hartert uppger vingmättet 166—183.

Finska fåglar, vingmått:

Enligt mina mätningar $\frac{6 \text{ ♂ } 175-180, 4 \text{ ♀ } 174-178}{3 \text{ ♂ } 180-190, 1 \text{ ♀ } 167.}$ mm.

Svenska fåglar: Enligt Jägerskiöld-Kolthoff 166—184 mm.

Mellaneuropeiska fåglar: Enligt Naumann 165—177.5 mm.

” A Pract. Handb. $\frac{\text{♂ } 160-180 \text{ (190)}}{\text{♀ } 155-176}$ mm.
 ” Friderich 175 mm.
 ” Reichenow 170 mm.
 ” Hartert 166—183 mm.

Danska fåglar: enl. Hørring: ♂ 170—173, ♀ 159 mm.

Vingmåttens beträffande mellaneuropeiska fåglar äro något ovissa, då man inte får veta de uppmätta fåglarnas hemland men man kan antaga att bland dem finnas nordiska genomflyttare. Sammanställningen talar för att de finska måtten äro störst (♂ max. 190, ♀ max. 178) och de danska minst (♂ 173, ♀ 159).

Vad näbbmåttens vidkommer, uppges i A Practical Handbook näbben hos ♂ 35—45, hos ♀ 35—40. Enligt Hørring hava de anförda 4 häckfåglarna ♂ 37—39, ♀ 37. Om inte rena misstag föreligga i uppgifterna, är näbben enligt Naumann (XII

s. 79) 24–30 och enligt Friderich (s. 805) 24. Floericke uppger näbbmättet 30–40 mm. Enligt Hartert är näbben 39–41.5, medan Lönnberg uppger den till 39–41 mm. Av mig uppmätta 9 ♂ näbb 38–46.5, 5 ♀ 33–38 mm.

Finska fåglar, näbb:

Av mig uppmätta 9 ♂ 38–46.5, 5 ♀ 33–38 mm.

Svenska fåglar enl. Lönnberg: 39–41 mm.

Mellaneuropeiska (o. nordiska?):

Enligt Naumann: 24–30 mm.

„ Friderich: 24 mm.

„ Floericke: 30–40 mm.

„ Hartert: 39–41.5 mm.

„ A Pract. Handb. ♂ 35–45, ♀ 35–40.

Danska fåglar enl. Hørring: ♂ 35–39, ♀ 37.

Även näbbmåtten tala sålunda för att de finska fåglarna äro störst, ty om de mellaneuropeiska kan sägas detsamma som om vingmåtten, att de delvis omfatta jämväl nordiska fåglar.

Zusammenfassung: Ein Vergleich finnischer (nordischer) und dänischer (sowie mitteleuropäischer) Rothalstaucher *Podiceps griseigena* gibt an die Hand, dass finnische Eier bedeutend grössere Masse und Gewicht haben: Durchschnittsmasse finn. Vögel Länge (51.13) — 53.5 × 34.2–35.1 Gewicht 3196–3230, gegen dänische 49.76 × 33.8, Gew. 2835; ungarische 51.15 × 33.28, Gew. 2820; mitteleuropäische ohne Angabe des Durchschnittsmasses (44–48 × 30–34; 49.2–51.75 × 33–34.07, Gew. 2813–3028. Grösste Länge 58.9 und Breite 37.7 sind finnische Masse.

Auch die Flügellänge spricht dafür, dass finnische Vögel die grössten sind ♂ max. 190, ♀ bis 178 (gegen 183 [190]? und 176).

Auch die Schnabellänge finnischer Vögel ist grösser als die der dänischen und wie es scheint mitteleuropäischen: Max. finn. Vögel ♂ 46.5, ♀ 38 (gegen ♂ 39, ♀ 37 dän. Vögel) und nach den Handbüchern ♂ 45 ♀ 40 (die aber z. T. nordische Durchzügler bezeichnen).

Sollte es sich bei der Untersuchung eines grösseren Materials erweisen, dass dänische und mitteleuropäische Vögel durchgehends kleiner sind als finnische (und nordische), sollten letztere nach Schiøler benannt werden

Podiceps griseigena schiøleri subsp. nov. (terra typica Finland).